

Попова А.О.

Національний університет «Одеська юридична академія»

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ДІТЕЙ, ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Проблема дотримання прав дітей постійно викликає міжнародну стурбованість. Нестабільність у світі, війни, збройні конфлікти, погіршення стану довкілля — це лише короткий перелік несприятливих факторів, які впливають на найважливішу та найбільш вразливу частину людства. Тому міжнародне співтовариство прагне захистити дітей усілякими засобами. Одним із таких засобів є нормативне регулювання прав дитини: закріплення відповідних положень у міжнародних документах, взяття державами на себе зобов'язань щодо їх дотримання та виконання. Проблему прав дітей розглядали у своїх роботах М. Баймуратов, М.Буроменський, Л. Волинець, В.Євінтов, В. Денисов, Л.Заблоцька, А. Кидалова, О. Кипеленко, Х. Лисенко, О. Марцеляк, Н. Петрова та ін. Нині вивчення питань охорони дитинства об'єднало представників різних наук — юристів, філософів, педагогів, психологів, соціологів.

Питання міжнародного захисту дітей — сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, досліджуються у сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі. Окремі питання соціального захисту дітей — сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, досліджують у своїх працях такі вчені та фахівці як В.В. Андреев, Н.Б. Болотіна, В.Я. Бурак, Л.С. Волинець, К.В. Добромислов, М.Л. Захаров, О.І. Карпенко, Н.Ю. Максимова, О.Є. Мачульська, І.М. Сирота та інші. Втім до цього часу у вітчизняній науці права соціального забезпечення відсутні спеціальні дослідження теоретичних та прикладних питань міжнародно — правового регулювання захисту прав дітей — сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Одним з головних міжнародних актів про захист прав людини є Загальна декларація прав людини 1948 р. Проголосивши, що право на життя, свободу, особисту недоторканість, право на громадянство, на рівність перед законом та деякі інші основоположні права і свободи мають універсальний характер та володіння ними не повинно належати від віку людини, Загальна декларація прав людини заклала основи міжнародного захисту дітей. У ст. 25 і ст. 26 Загальної декларації передбачено, що діти повинні бути об'єктом особливого захисту і допомоги.

Декларацією передбачено право кожної людини на соціальне забезпечення, а також на рівень життя, що включає харчування, одяг, житло, медичний огляд і необхідне соціальне обслуговування, яке необхідне для підтримки здоров'я та благополуччя її самої та її сім'ї. Окремі норми Декларації

спрямовані на однаковий соціальний захист та рівність дітей, народжених у шлюбі чи поза ним.

Після Другої світової війни міжнародне співтовариство прийняло кілька правових документів, які визначають статус населення молодше 18 років та стосуються зобов'язань держав і суспільства перед ним. Зокрема першим таким актом була Декларація прав дитини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20.11.1959р., яка значно вплинула на політику і діяльність урядів та окремих осіб у всіх частинах світу. Основна її теза полягає в тому, що «людство зобов'язане давати дитині те найкраще, що воно має». В ній були проголошені 10 соціальних і правових принципів, які стосуються захисту і благополуччя дітей на національному і міжнародному рівнях. Декларація закликала батьків, окремих осіб, неурядові організації, місцеву владу і уряди визнавати в ній викладені права, свободи і переваги.

Основним міжнародним актом у сфері захисту прав дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є Конвенція ООН про права дитини, прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989р., яка набула чинності для України з 27 вересня 1991р. Цей міжнародний документ містить всеосяжний комплекс міжнародних правових стандартів щодо захисту і забезпечення належних умов для виховання дітей.

Конвенція проголосила пріоритет інтересів дітей перед потребами держави, суспільства, релігії, родини. Ґрунтуючись на першорядності загальнолюдських цінностей і гармонійного розвитку особистості, вона визнає пріоритет інтересів дитини у суспільстві, наголошує на недискримінації дитини, за будь — якими ознаками чи мотивами, і що головне на необхідність особливої турботи держави та суспільства про соціально — депривілейованих дітей: сиріт, біженців, інвалідів, правопорушників.

Згідно із ст.3 Конвенції про права дитини в усіх діях щодо дітей, незалежних від того, здійснюються вони державними чи приватними установами, що займаються питаннями соціального забезпечення, судами, адміністративними чи законодавчими органами, першочергова увага приділяється інтересам дитини.

Держави — члени зобов'язуються забезпечити дитині такий захист і піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї перед законом, і з цією метою вживають всіх відповідних і законодавчих заходів.

Статтею 20 Конвенції про права дитини передбачено право на особливий захист та допомогу, що надається державою дитині, що тимчасово або постійно позбавлена сімейного оточення або яка в її власних якнайкращих інтересах не може залишатися в такому оточенні.

Держави — сторони відповідно до своїх національних законів забезпечують зміну догляду за дитиною. Такий догляд може включати, зокрема, передачу на виховання, усиновлення або, за необхідності, направлення до відповідних установ по догляду за дітьми.

Кожна держава, яка підписала Конвенцію, зобов'язана підготувати національний звіт щодо становища дітей у своїх країнах. Крім того, відповідні дані надають недержавні організації національного та регіонального рівнів для того, щоб можна було б об'єктивно оцінити забезпечення прав дитини в конкретній країні. Був створений спеціальний контрольний орган — Комітет ООН з прав дитини. Передбачено відповідальність держави за невиконання принципів і положень конвенції.

Конвенція ООН про права дитини заклала у міжнародне право ті норми захисту прав дитини, до дотримання яких повинні прагнути усі держави. На підставі норм і принципів Конвенції були сформульовані міжнародні, регіональні та національні акти про права дітей.

Риженко М.Ю.

Національний університет «Одеська юридична академія»

ВІЗОВИЙ РЕЖИМ І ПРАВО НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ

Вчення про права людини і концепція природного права серед інших непорушних прав людини виділяють право на свободу пересування. Проте, до останнього часу (і навіть зараз, в умовах активного залучення все більшої кількості країн в процес глобалізації) це природжене право людини розглядається виключно в національному масштабі. Кожна демократична держава встановлює вільний режим пересування громадян усередині держави, за винятком певних режимних об'єктів, але залишає за собою право санкціонувати певні питання пересування осіб через межі з іншими державами, що частково протирічить концепції природного права.

Своєю «Загальною декларацією прав людини» Генеральна Асамблея ООН 10 грудня 1948-го року в Парижі вписала визначну сторінку в історію людства. Деякі з основних прав, гарантованих документом, щоправда згодом випали з поля зору, наприклад, свобода пересування. Стаття 13 Декларації стверджує: «1. Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави. 2. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну».

Проте існують «обмежувачі» такого права — візи.

Віза — етикетка (відмітка чи позначка) в паспортному документі, що оформлена уповноваженими державними органами держави та є дозволом на в'їзд особи на її територію на зазначений у ній строк або на транзитний проїзд через її територію протягом відповідного строку.

Візовий режим — це умови (правила) отримання візи і особливий порядок перетину державного кордону, встановлений державою як в односторонньому порядку, так і на підставі домовленостей між державами.